

BUDA-PESTA

10 Martiu.

22 Martiu.

Va esi Domineca.

Redact.: strad'a iernei nr. 1.

Nr. 10.

Anulu X.

1874.

Pretulu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Ionu Iorgovanu si sierpele negru.

— Balada populara romana. —

I.

Innaltiatulu imperatu,
 Fórté greu s'a superatu,
 Sierpe negru cá a puiatu,
 De i-a opritu drumurile,
 I-a stricatu potecele,
 Si-a crescutu dumbravele,
 Si din graiu asié graiá :
 „Cine in lume s'a aflá,
 Sè deschida drumurile
 Pe din tóte laturile
 In camp'a Ardélului,
 L'otarulu Banatului,
 Pan' la pórt'a Hatiegului,
 Cátu a fi, m'a pomení,
 Cà bunu daru i-oiu daruí,
 Din cetate jumetate,
 Si din sate-a trei'a parte!“
 Câti voinici s'au aretatu,
 Sierpe negru i-a mancatu,
 Si toti, gróz'a i-a luatu, —
 N'a mancatu vr'o doi séu trei,
 Sè dici c'au fostu putínei,
 Si-a cercatu numai misiei,
 Nici n'a mancatu pan' la nóue,
 Ci chiar nóue-dieci si nóue!

Si Ionu Iorgovanu,
 Bratiu de buzduganu,
 La 'mperatulu se grabiá,
 Si cu grige-lu intrebá :
 „Innaltiate
 Imperate!
 Cà eu bine-am audítu
 Catra lume ce-ai graitu,
 Dar asiu vré s'adeveresci,
 Déca-i dreptu cá daruiesci,
 Pe voiniculu ce-a taiatu,
 Sierpele negru, spurcatu?“

Imperatu-a cuventatu :
 „Daruí, cu-adeveratu, —
 Dar me temu cá am pecatu,
 Cà-ci eu draga! am strigatu
 Numai catra cei viteji
 Din multímea de ostasi!“

Si Ionu Iorgovanu
 Bratiu de buzduganu,
 Se 'nchiná si respundea :
 „Bine, déca e asié!“
 Si din casa cá esiá!

II.

Si elu eugotu-si punea,
 Nu pré multu se socotiá,

Ci in staulu se bagá,
Fréulu pe murgu si-lu legá,
Dara murgulu foraiá,
Cà elu bine pricepea,
Ce stapanulu mai voiá, —
Si la fauru lu-ducea,
Faurului i dicea :
„Sè mi-lu potcovesci tu bine,
Multu mai bine cc-ori la cine,
Cu potcove de argintu,
Ce prindu bine in pamentu,
Cu potcove din dereptu,
Ca sè prinda bine 'n peptu,
Si cu cuiu de sërma 'ntòrsa,
Ce tienu bine 'n susu spre còsta,
Si de bine-i potcoví
Cu bunu daru te-oíu daruí,
Cinci galbeni pe unu picioru
Talerulu pe-unu cuisioru !“

Faurulu a potcovitu
Si elu darulu l'a platitu,
Si atunci mai porunciá,
De celu fauru i facea,
Buzduganelu de otielu,
Cu nóue panti si-unu cercelu,
Cam asié mai micutelu,
Nóue-dieci de màji de greu,
Si-lu legà de brèulu seu,
Si a casa se ducea,
Sabi'a si-o incingea,
Si murgutiulu l'a insielatu,
Si pe elu a 'ncalecatu,
Ca si ventulu a plecatu,
Ca si gandulu a ajunsu,
Colo 'nsusu pe Cern'a 'nsusu,
Unde-i Cern'a 'ngusta tare,
Unde face urletu mare !

Candu la Cern'a a sositu,
Cu trei fete s'a 'ntalnitu,
Si murgutiulu si-lu oprí,
Se facea de-a ispití,
Pe-unde vadulu, l'ar sari ?

Dar o féta-i euventá :
„Credi voinice Dumnea ta !
Candu murgutiulu ti-am vediutu,
Noi indata-am cunoscutu,
Cà tu esti Ionu Iorgovanu,
Bratiu voinicu de buzduganu,
Murgulu de-lu vei 'mpinteni,
Ori pe unde poti sari !“

Murgulu si l'a 'mpintenitu,
Vadulu, iute l'a saritu,
Si spre Ardèlu cà s'a grabitu !

III.

Si Ionu Iorgovanu,
Bratiu de buzduganu,
Drumuri trece siuerandu,
Dara murgulu foraindu,
Din potcove scaperandu
Si din còda jaru tragèndu,
Pe-ale drumuri parasite
Cu troscotielu cutropite,
Si curea si alergá,
Si elu mări, ajungea
L'otarulu Banatului
Pan' la pórt'a Hatiegului !
De pe murgu se scoboriá
Buzduganulu si-lu svèrliá,
Pórt'a, bine-o nimeriá,
Sierpele negru-audiá,
Si in cale i esiá, —
Elu pe calu iute sariá
Si din gura i graiá :
„Manco-te mórtea de hala !
Dar ce mi-ai esítu in cale ?
Dà-te 'n laturi sè trecu eu,
Eu singuru, cu murgulu meu,
Cà sum unu omu caletoriu,
Pe-aste drumuri trecetoriu,
Ca sè-mi vedu isvórele,
Si sè-mi vedu livedile !“

Sierpe negru se maníá
Si atuncea i graiá :
„De esti voinicu trecetoriu,
Nu te-abate sè m'omori,
Bate-ti murgulu,
Tiene-ti drumulu,
Cà cunoscu pe siueratu,
Cà tu n'ai cugetu curatu,
Cà nu-ti cauti isvórele,
Si nu-ti vedi livedile !“

Si Ionu Iorgovanu,
Bratiu de buzduganu,
L'aste vorbe se maníá,
Din restita i graiá :
„Dà-te 'n laturi ca sè trecu,
Séu cei dinti din falci ti-i frecu,
C'ai opritu drumurile,
Si-ai stricatu potecele,
De-au crescutu dumbravele !

Sierpele candu audiá,
Fórte tare se spariá,
Si 'nnapoi se tereiá, —
Dar voiniculu ce facea ?
Murgulu sprintenu, si-lu stringea,
Si la sierpe cà sariá,
Sabiór'a si-o 'nvertiá,

Sierpele se poticniá,
Elu pamentulu nimeriá,
Sierpe negru se maniá,
La voinicu se slobodiá,
Dara murgulu candu vedea,
Binisoru se pricepea,
Scie rendulu la resboiu,
Si trecni putínu napoi,
O posta si jumetate,
Ca sè fia cam departe!

IV.

Sierpele se pricepea,
In códa se redicá,
Dupa voinicu se luá,
Cure iute cam dracesce, —
Dar voiniculu iepuresce
Totu fugiá câtu mai fugiá,
Pan' a minte-si aducea,
De buzduganu mititelu
Nóue-dieci de màji de feru,
Si la pórtá se 'ntorcea,
Cu buzduganulu tragea,
Sierpele se poticniá,
Dar elu in pamentu loviá,
Cód'a 'n mana-i romanea,
Si voiniculu ér fugiá
Pana murgu-i taberá!
„Dur, dur, dur, murgutiulu meu!
Sè-ti ajute Dumnedieu!
Me mai scóte de la mórte,
Cà mi-i fóme si mi-i sete,
Sierpele, câtu me gonesce,
De acusi ne prepadesce!“
— „Sè-ti ajute Dumnedieu,
Ca sè scapi stapanulu meu!
Dara póte, nu mi-i crede,
Cà mi-i fóme si mi-i sete?
Picioarele mi-au secatu,
Resuflarea m'a 'nnecatu!“
— „Dur, dur, dur murgutiulu meu!
Sè-ti ajute Dumnedieu!
Num' o dat' te opintesco
Si mi-curi tu ogaresce,
Cà atunci l'oiu omori,
Si eu câtu voiú mai traí
Totu cu-ovesu te-oiu saturá,
Si cu vinu te-oiu adapá!“

Murgulu bine-lu audiá,
Sangele-i se 'nferbentá,
Cure iute foraindu,
Din potcóve scaparandu,
Si cu cód'a jaru tragându, —

Déca sierpele-lu vedea,
Innapoi fug'a-o luá,
Si 'n dumbrava s'ascundea,
Si de urma nu-i mai dá!

Dar Iorgovanu ce facea?
De pe murgu se scoboriá,
Putîntelu mai odihniá,
Baga-si man'a in pusnariu,
Scóte unu micu de amnariu,
Cu cremenea scapará
Si dumbrav'a-o aprindea,
De trei parti focu i dedea,
Trei déluri focu ocolió,
Ochii sierpelui ardea,
Dar elu gur'a si-o cascá,
Printre flacari cu o falca,
Printre nuori cu cealalta,
Cà-ci credea, cà l'a 'mbucá, —
Déca nu-lu mai apucá,
Cu mania i graiá:
„Mei Ionu Iorgovanu,
Bratiu de buzduganu!
Cà tu nu me omorisi,
Ci urfítu me mascarisi,
Orbu in lume m'ai lasatu,
Si va fi alu teu pecatu,
Cà cu bine te-am rugatu,
Sè-ti bati murgulu,
Sè-ti tieni drumulu!
Multi viteji am intelnitú,
Si pe toti i-am inghitítu,
Numai unulu trebuíá,
Si o suta se 'mpliniá,
Si celu unulu, tu-ai fi fostu,
Dar m'am ascunsu ca unu prostu!“

Iorgovanu candu audiá,
Dupa glasu lu-urmariá,
Sierpele negru-lu aflá,
Capulu sierpelui taiá,
Capu 'n sabia-lu luá,
La 'mperatulu se ducea,
Si din graiu asié-i graiá:
„Cà am deschisu drumurile
Pe din tóts laturile,
L'otarulu Banatului,
Pan' la pórt'a Hatiegului!“

Imperatulu s'a miratu,
Si mari daruri cà i-a datu,
Din cetate jumetate,
Si din sate-a treia parte!

At. M. Marienescu.

Ionu Iorgovanu si sierpele negru.

— Partea esplanatoriã. —

A.) *Esemplariile.*

1. si 2. de la dlu Iosifu Olariu invet. in Domanu, dictate de Ionu Givuinu pastoriu pe muntele Semenicu, si de Petru Mutiu din Domanu.

3. de la dlu Ionu Simu inv. in Lugosiu, dictatu de lautariulu Ionu Miia Brecea din Rachtova.

4. de la dlu Ionu Orza inv. in Ciclova Romana.

5. de la Pavelu Giuca inv. in Ticsanulu micu, dictatu de mosiulu seu Mercea.

Astu-felu tôte exemplariile din comitatulu Carasiului.

Eu am mai publicatu inca o forma de balada „Ioanu Iorgovanu“ in brosiur'a II-a de „Balade“ Viena 1867 p. 9, prelucrata dupa 6 exemplarie. Acésta diferéza de acea de adi in privinti'a fapteloru, si lungimii versuriloru avendu numai 5—6 silabe.

Dlu Vasiliu Alesandri in „Poesii populare ale Romaniloru“, p. 14 are o balada „Erculeanu“, ce se apropia de celu din II p. 9.

B.) *Diferintiile.*

Intre exemplariile baladei de fatia sunt diferintiile:

La Iosifu Olariu esempl. de la P. Mutiu: Ionu Iortomanu, si din Craiova jumetate, din Ilov'a a trei'a parte, si in locu de Cerna eriulu Beea.

La Ionu Simu e: Innaltiatulu imperatu din orasiu din Tiarigradu, si la drumulu Tiarigradului, la pórtã Eniului.

Objectulu baladei e fórtã vechiu, din mitologi'a cea mai vechia a Egipetului si Greciei, si astu-felu nu are nimicu comunu cu Tiarigradulu, Craiova, precum nici cu Banatulu, Hatiegulu si Ardélulu.

Caus'a e cà faptele unui dieu ori erou vechiu, asié in Grecia vechia s'au localisatu in mai multe provincie, precum vedemu pe Ioanu Iorgovanu dupa brosiura II p. 9 numai la Cern'a langa Mehadia, si in balad'a de fatia pe la Hatiegu. Asemene am aretatu in mitologia despre Bab'a Dochia, in „Familia“ 1872 p. 367 candu totu acelu mitu e si la muntele Semenicu in Carasiu, si la muntele Pionu in Moldovia. Mai multe in cele urmatórie.

C.) *Mitologi'a vechia.*

Eu inca in II p. 9 am identificatu pe Ioanu Iorgovanu cu dieulu Hercules, si Vas.

Alesandri in Erculeanu afla si etimologice pe Hercules. Nu e indoiéla mitologica, cà Ionu Iorgovanu nu ar fi Hercules.

L. Preller in Griech. Myth. II p. 192 intre faptele lui Hercules, la Greci Heracles, spune si uciderea hydrei (sierpe de apa) de la laculu Lerna, langa riulu Amydone in Argolis din Peloponesu.

Hydra séu sierpele, a fostu unu monstru cu 9 capete, din cari, unulu a fostu nemoritoriu, si sierpele a facutu mare paguba in turme si veninulu i-a fostu asié de tare, încãtu uciddea pe ómeni si numai cu singur'a suflare, respirare.

Heracles a datu cu sageti jaróse (de jãru, de focu) a supra lui, dar sierpele a saritu la elu si s'a incoviatu peste elu, si a sositu si unu racu de mare in ajutoriulu sierpelui. Heracles taie 8 capete, si calca raculu, si chiama atunci pe Iolaos in ajutoriu, si acest'a arde o parte din padurile invecinate, si prin foculu acest'a arde capetele taiate. In urma cade si capulu nemoritoriu, si Heracles lu-baga sub o stanca grea. Acést'a a fostu o fapta din cele 12, ce le a implinitu Heracles in serviciu la regele Eurystheus.

Preller totu aci esplica mitulu. F'ãra indoiéla sierpele de apa cu multe capete insémna pamentulu umedosu de la Lerna, cu multe isvóre, éra veninulu sierpelui insémna miasm'a (aeru stricatu) ce s'a produsu din apele statatórie in lips'a de cultur'a pamentului. Heracles e erou de sóre, sagetile lui de focu si foculu aprinsu de Iolaos, aducu aminte de foculu cu care in caldur'a mai mare egiptienii curatiau aerulu.

Icón'a vechia a sierpelui invinsu s'a sustienutu spre insemnarea locului noroiosu de la Lerna, unde s'au produsu evaporãri otravitórie (Reinhardt Suchier in Ovid. Meth. Lib. IX v. 74).

Sierpii se tienu bucurosu la isvóre, de aci e Hydra, pentru acést'a dieitãtile de focu, sóre, ca si Apollo, Heracles, etc. taia capulu sierpelui, ca sè péra putrediél'a noroiulu, Python. (F. Nork System der Myth. des alten Orients. p. 178.)

Deci Heracles e dieu de sóre, de poterea incalditória, uscatória, a sórelui; si Hydra e umediél'a pamentului, baltile de pe pamentu séu a unui pregiuru.

D.) *Filologia.*

Acést'a parte va aretã positivu fiinti'a lui Ionu Iorgovanu, eroulu de balade populare.

Nu e ce-va accidentalul numele Ionu langa Iorgovanu, asié stau strinsu si de trebuintia la olalta, ca si numele de botezu langa proleca; deci

a) *Ionu Iorgovanu ca si dieitate de sóre.*

Heracles séu Hercules purcediendu din Phōnicia, are si nume fenicice, adeca: "Ιων Ἀμφίων si ἡπειρών, epitete cu referintia la cursulu anualu alu sórelui (F. Nork p. 6). La cei vechi au fostu trei anu-timpuri si "Ιων adeca Ionu e epitetulu pentru sórele de primavéra.

In mitologia Apollo Xuthos ori Xanthos (Apollo = sórele cu perulu galbenu de aur, goldgelb) e tat'a lui Ionu, si Creusa (dómn'a) e mam'a lui. Deci Ionu si dupa genealogi'a sa se nasce din sóre, si trebue sè represinte o putere a sórelui, si de óre-ce tatalu seu e Xuthos cu radie galbene, Ionu e represintatiunea poterii radielor.

Ionu ca si feciorulu lui Apollo se numesce dupa mitulu, cà creusa pe campulu aprópe de Athena a culesu flori de primavéra, langa pescer'a lui Panu, si Apollo a imbratisiat'o ací, ca si fiulu adoptivu alu lui Apollo, dupa mitulu cà Xuthos nu a avutu prunčí, si oracululu din Delphi i-a spusu cà celu ce la estrea din templu i va vení mai nainte in cale, acela i va fi fiu, si venindu fiulu lui Apollo cu Creusa s'a numitu Ionu si l'a primitu de fiu.

Legatur'a interna a ambeloru mituri e evidenta. (Preller II 154 etc.)

"Ιων se deduce din εἶμι, a merge, a se duce, a vení inainte, si participiulu e ἰών, celu ce a mersu inainte, la böeteni e si ἰωνγα, ἰωγα de ací Iuga ce e Ionu. (Dict. Gr. de V. C. Rost. I p. 483).

Santulu Ionu la crestini dupa etimologi'a sa se numesce Innainte mergetoriu.

Deci Ionu e epitetulu lui Heracles, carele in Egipetu a fostu cu prevalintia dieu de sóre, si adi in balada are referintia la sóre, puterea sórelui in primavéra.

Cuventulu Iorgovanu, in compusetiunea sa de adi nu e asié vechiu ca si Ionu, e formatu in Daco-Romani'a.

Cuventulu Iorgovanu si-are radecin'a in greculu οργάω (orgao) ce insémna (dupa Dict. gr. de Rost II p. 171.) am boldu din laintru, me desvelescu cu putere interna, deosebi despre plante; dupa Dict. Gr. de I. H. Kalthschmidt, orgao insémna inca despre pamentu a fi imflatu de umediéla, sucuri, despre plante a fi manóse, fructuóse.

Orgao e formatu din Orge ὄργη, ce insémna boldu din laintru, indemnu, miscare de

anima; dar primitiv'a radecina e "εργω, eu facu, eu lucru, si de ací si οργανον, adeca organu, a) instrumentu de musica, b) organulu nostru trupescu, c) lucru, fapta. (Rost I 379 si II 170.)

Orgos insémna lucratoriu, din ωργός cu γε s'a facutu Georgos lucratoriu de pamentu, unu epitetu alu lui Zeus ca si dieu scutitoriu si aperatoriu alu agronomiloru si agriculturerei. (Preller Gr. Myth. I p. 101.)

Georgeo = γεωργεω, eu lucru pamentulu, γεωργός din ἔργω, agronomu, lucratoriu de pamentu (Dict. Gr. Rost I 210). Totu ací e radecin'a pentru ἔργατης = lucratoriu, ce dícemu asta-di: argati.

Deci radecin'a din Iorgovanu e: Org, si s'a formatu Orgu, Orguanu. Ionu formandu-se in Ioanu, Iohannes, Iovanu, si Orguanu s'a formatu in Iorgovanu.

Din org e adi la noi numele Iorgu, si Iorga, asié nume de botezu, precum de proleca, si se vede, cà cuventulu s'a immoiatu cu I la inceputu pentru exprimere mai usióra; dar cumca in Orguanu s'a pusu I la inceputu afu de cauza, cà I din Ionu a avutu influintia prin exprimere a supra lui O din Orguanu. Sè mai vedemu ce-va.

La Iosifu Olariu e si Ionu Iortomanu. In poesfele poporale de Alesandri cuventulu ortomanu se afla adese-ori, p. e. p. 11 dlu B. P. Hasdeu in „Istori'a critica a Romaniloru“ p. 285 demustra originea si intielesulu cuventului Ortomanu, ce insémna, celu mai vitézu, si nime nu l'a audítu inca si Iortomanu.

Ací éra legatur'a lui Ionu ori Iovanu, a avutu influintia ca sè se faca Iortomanu, cà-ci se póte díce de regula, cà déca o dieitate, séu si altu lucru in poesia nóstra poporala se numesce prin dóue nume, cuvinte, aceste cuvinte se forméza asié, ca sè aiba rime (cadentie,) si unulu are influintia, a supra altuia, p. e. din Urgu Mercuriu, Urga Murga, din brósca tiestósa s'a facutu brósca tíosca, cuventulu din urma a luat terminatiunea celui d'antâiu, si in Orguanu Ortomanu si pe I, litera din Iovanu ori Ionu; si precum dupa formarea mai tardia a lui Ionu in Iovanu (la italieni Giovanne) s'a formatu si terminatiunea vanu in Iorgovanu.

Acést'a o potu dovedí si cu alte e-semble.

Dlu Metianu mi-a tramisu o poveste, in care eroii ei se numescu *Busuiocu* si *Seminocu*. In Carasiu e muntele Semenicu, si flórea Semenicu; deci éra de dragulu cuventului de

dinnainte, celu din urma (Semenicu) a luat terminatiunea celui de la inceputu. Asié: Sila, Simondila etc.

b.) *Ionu Iorgovanu ca si plante, adeca flori.*

Este unu arbustru, ce se póte cultivá si in arbore marisioru, si in botanica se numesce *Syringa*, éra nemtiesce *Hollunder*, *spanischer Flieder*.

In padurile Banatului si Europ'a resariéna cresce si selbatecu.

In Germania de sudu se numesce si *Lilac* (de la francesulu *lilas*) si in botanica se tiene de clas'a *Liliacea*. (*Brockhaus Conv. Lexicon la cuventulu Syringa*).

Plant'a acést'a in Banatu se numesce *Iorgovanu*, si in unele locuri si *Liliacu*. Se afla alba, si apoi lila, vêneta spre rosiu. E de insemnatu cà *iorgovanulu* e intre arbustri, plant'a ce inverdiesce si impupesce mai antâiu in primavéra, care vine mai nainte, si pentru acést'a e in legatura cu sórele de primavéra, poterea sórelui cu "*Iov*", — epitetulu lui *Heraclès*.

E inca de mirare, cum poporulu nostru in *liliacu* a sustienutu terminulu technicu a clasei *Liliacea*. Acest'a se vede adusu din Itali'a, éra cuventulu *Iorgovanu* din funtana Greca cu terminatiune si insusire daco-romana.

Studiandu acésta materia, am ajunsu la conclusulu, cà déca *Iorgovanu* e si flóre, trebuie si *Ionu* sè fia flóre, cà-ci — dupa multe convingeri pe acestu terenu, poporulu a creatu poesiele si povestile sale cu mare filosofía, si nu póte numí o fiantia a sa cu idei diferite.

Si intru adeveru, dupa *Dict. Gr. de la Rost I p. 472* am descoperitu, cà la Grecii vechi *ἰὼν* insémna vióra, *Veilchen*, si se amintesce in *Odyssea* si la *Plato*, si *ἰὼν* e de mai multe feluri: a) *ἰὼν λεύχον* si *λευχόϊον*, vióra alba. b) *ἰὼν κροχέον* *gelber Lack*, din *Krokos* = siofranu adeca galbena ca siofranulu. c) *ἰὼν μέλαν*, vióra intunecósa, vêneta (vedi si p. 598 si II p. 17).

Ba si cu *ω*, e *ἰωνία* si insémna, vióra, si stratu de vióra; deci *ἰωνία* = *Ionia*, tiér'a din Greci'a, nu póte insemná decâtu stratu de vióre, tiér'a vióreloru. (*Rost I p. 483*).

Acuma vomu poté combiná mitulu, cà *Creus'a* a culesu flori de primavéra. si venindu *Apollo* la ea, — feciorulu s'a numitu *Ionu*.

Proserpina s'a jocat cu viórele (*ἰὼν*) pe

campu, candu a rapit'o *Pluto*. (*Nork p. 17 si 185*).

Inca nu am potutu aflá, cà flóreá *ἰὼν*, care e, si cum se chiama adi la noi, cunoscu mai multe albe, vênete, galbene cari resaru pe timpulu in floririi *iorgovanului*, pentru cà nomenclatur'a romanésca pentru botanica, inca nu o avem.

Avem mai multe dieitáti in mitologí'a poporala de adi si ele póta si nume de planta, ca si *Ionu Iorgovanu*. *Dlu Simeonu Manguica*, carele se ocupa cu indeplinirea nomenclaturei romane pentru botanica a descoperitu la poporulu nostru nume de plante inca necunoscuta botanicei romane, si a nume: totu-de-odata fiantie mitologice daco-romane.

Inteliginti'a nóstra inca nu s'a pusu pe tóte terenele ca sè caute natiunalulu, si romanesculu, si fara aceste nu vomu face progresu de cultura natiunala, ci vomu avé numai ce traducemu si ce imitámu orbesce, — ea nu implinesce detorinti'a sa.

Dlu Con. Ungureanu inv. in *Sasca* mi-a tramisu o poveste, in care mai multi imperati si alte persóne sunt totu nume de arbori si de flori. Nu potu sè o publicu pana nu voiu mai capetá-o in 2—3 esemplarie, ca sè fia lucru positivu.

Scimu din mitologí'a greca si romana, cà mai tóta dieitatea a avutu câte unu arboru sacru, séu flóre sacra, adeca dieitáti inchinata. Din unele plante in poveste se póte apriatu cunosce dieitatea ce o reprezenta, éra unele pana acuma mi-sunt neesplicabile.

Deci *Ionu Iorgovanu* dieitatea daco-romana are plantele sale sacre.

E.) Iorgovanu in legea crestina.

Am pomenitu, cà *Zeus* a avutu unu epitetu „*Georgos*“, lucratoriu de pamentu, patronulu agricultoriloru, si am aretatu cà *orgos* e radecin'a si pentru *Iorgovanu* si pentru *Georgos*.

Zeus Georgos in primavéra imblandiesce frigulu, curatia aerulu si ajuta ca pamentulu sè-si incépa boldulu seu din laintru, sè se desvelésca, aerulu dulce de primavéra prelucra pamentulu si lu-pregatesce de rodu, pentru acést'a *Zeus Georgos* e lucratoriu de pamentu si patronulu plugariloru.

Sè vedemu ce insusiri are Santulu *Georgiu* in cartile crestine?

In Mineiulu lunei lui *Aprile*, tiparitu de fericitul *Andrei Siaguna* la an. 1854 despre *Georgiu* se dice, la vecernea mica: „*Georgiu*,

portatoriulu de lumina, primavér'a adeverului luminata a sositu si innoesce natur'a."

La vecernea mare: „Ca pe o stea multu luminósa, cà pe *unu sóre* stralucitu te scimú, ca pe unu fiu alu dñei. Bine *ai lucratu pamentulu* celu intielenitu. Luminatulu vitézu Georgiu. Ca asta-di primavér'a cea intielegatória a resaritu nóua, dandu *flori* cuventatórie.

Pamentésca bogatia de pe pamentu impartindu-o toturora.

Éta renduréu'a, un'a cea vesela, se imple de harulu primaveri. Primavér'a ni-a stralucitu nóua, resarit'a primavér'a, veniti sè ne desceptàmu!"

Urnéza apoi biografi'a lui, si se dñce, cà a fostu din Capadocia pe timpulu imperatului Deocletianu 284—305 ani d. Chr.

Ce mi-a venitu curiosu, e aceea cà in mai multe biserice am vediutu icón'a lui S. Georgiu cum elu e pe calu, si cu suliti'a ucide unu sierpe, unu balauru calcatu, de calu; éra in biografi'a lui nu e pomenire de uciderea balaurului.

In Conv. Lex. Brockhaus se dñce, cà o fapta mare a lui a fostu invingerea draconului adeca balaurului, carele a vrutu sè inghita pe Aja, o féta de rege, si se adauge, cà acésta legenda a sositu in Europa de pe timpulu resbóieloru cruciatiloru, si cà sub dracone se intielege turculu celu reu a supra crestiniiloru.

Dar idei asemene se afla cu mfi de ani inainte de S. Georgiu.

Apollo a ucisu pe draconele Pytho. Drako e simbolulu intunerecului, ce se opune luminei. (Preller Gr. M. I p. 187.) Heracles se baga in dracone (intunerecu) si din laintru luucide, si insémna intunecime de sóre (p. 235.) Iasonu ucide pe draconele, ce pazesce lan'a de auru (p. 334.) Cadmus ucide draconele la riulu lui Ares (p. 256.) I. Grimm in „Deutsche Myth.“ p. 707 dice, cà legendele despre Heracles, Perseus, Iason etc. s'au crestinisatu si aplicatu pe San Georgiu si alti santi crestini.

Ioanu Iorgovanu merge calare pe murgulu seu si ucide sierpele negru. In mitologfele mai mari si ilustrate in lupt'a eroiloru de sóre cu balaurii, aflàmu chiar icón'a lui San Georgiu, si chiar asié s'ar face si a lui Iorgovanu.

In esplicarea unoru povesti am doveditu, cà caii sunt simbolulu pentru radiele sórelui, luminei. In balad'a „Sórele si Lun'a“ de la Alesandri p. 27 sórele ambla pe 9 cai.

Eu credu, cà nu mai este indoiéla despre legatur'a interna a lui Zeus Georgos, S. Georgiu si Iorgovanu, adeca de legatur'a poterii si caldurei radielorú sórelui in primavéra a supra pamentului, candu cresce diu'a, se incaldiesce aerulu, resaru plantele si pamentulu se pregatesce de rodire.

E unu lucru constatatu, precum am doveditu si in „Mitologi'a din testamentulu vechiu“ „Albina“ 1873 nrii 86 si 87, cumca léganulu culturai si religiuniloru e India, de acf s'a nascutu fundamentele religiunii la mai multe popóre, si crestinismulu nu s'a creatu numai din sine si prin sine, ci pe bazele vechie ale religiuniloru pagane, cà-ci palatiulu mandru ce si-a facutu, are petri in fundamentulu seu si din ruinele templeloru paganiloru, e dara paganismulu cu crestinismulu in ce-va legatura, si prin multe dovedi mai alesu la Romanii din Daci'a.

F.) Observàri a supra baladei Ionu Iorgovanu.

Imperatulu din balada se póte dñce a fi regele Eurystheus din Argos, carele a datu lui Heracles sè implinésca 12 porunci, si astu-felul mitulu e argivu.

Iorgovanu e bratiu de buzduganu adeca tare, carele póte purtá buzduganulu. Intre povestele de la I. C. Fundescu p. 102 eroulu povestei e Ionu Buzduganu, si numele acest'a nu póte representá alta fiintia decátu pe Ionu Iorgovanu. In numele Buzduganu e o regula vechia ce s'a observatu in mitolog'ia greca de atâte-ori, si a nume cà dieii au nume si de la atributele simbóele lorú.

Dar povestea de la Fundescu nu e buna pentru acestu nume, elemintele nu corespundu numelui, a) Ionu Buzduganu e nume pentru altu genu de povesti eroice. b) pe pag. 104 se incepe o relatiune a lui I. B. cu o dñna (ce scene le am nu numai in poes'ia poporala, in Gruia lui Novacu si dñ'a, ci si in multe povesti) si nu se tienu de mitulu cu I. B. c) partea prima despre comóra nu e parte constitutiva din asta poveste si astu-felul numele I. B. e identicu cu Ionu Iorgovanu, dar nu totu acela mitu.

Buzduganulu lui Heracles e radi'a sórelui de primavéra cu care a ucisu pe gerion (betranulu) adeca timpulu vechiu, iérn'a (Nork p. 119). Buzduganulu e simbolulu pentru phallus erectus, pentru radi'a de sóre fructificatória, si e temutu de demonii, inimicii naturei, si de dieitátile de mórte si intunerecu (p. 269.) Aceste dieitáti, fiintie de intunerecu in mitolo-

logi'a de adi, la noi sunt smei, si Ionu Buzduganu trebuie sè fia fintia de lumina, dieitate de primavéra.

In tóte esemplariile de balad'a Ionu Iorgovanu eroulu se intalnesce cu 3 dñe ori fete Eu in „Familia“ 1873 nr.ii 9, 10, 11 descriendu „Elele“, le-am redusu la aburi din locuri umedóse. Alesandri in esplicatiuni la „Erculeanu“, dñce, cà sor'a cea mai mica represinta ap'a, adeca unu isvoru mineralu. Deci privindu, cà in tóte esemplariile e vorb'a de riulu Cerna de pe la Mehadia, cà Ionu Iorgovanu vine la ríu, adeca la apa se intalnesce cu fetele, dñele; privindu cà materi'a baladei e sórele, radi'a poterósa a lui, si e elementulu umedu ce s'a strinsu prin iérna pe pamentu, mi-parù acele fete de nimfe de apa.

Eroii de sóre, de lumina si-potcovescu caii cu potcove de argintu si auru, p. e. si Argiru, de-óre-ce caii representa radiele argintie si aurie.

Lupt'a eroului cu sierpele e minunata in balada, nu-lu póte de odata prepadí, pentru cà sórele de primavéra nu de odata usca ume-

diél'a pamentului. Aprinderea padurei, ca sè se ucida sierpele, se afla si in poveste.

Sierpele a ucisu 99 de insi, inse pe Ionu Iorgovanu nu-lu potù.

In povestile „Imperatulul corbiloru“ de la I. Olariu, „Ciasulu bunu“ de la G. Rugaciu etc. este o féta de mare care a innecatu pe 99 si nu póte scapá de osinda pana nu innéca mai pe unulu. Ce insémna? inca nu am potutu combiná. In balada e ce-va analogu cu aceea din poveste.

Mai multe materii din povesti se afla si in poesi'a poporala si se explica un'a pe alt'a, si pentru acést'a au pretiu comunu in literatur'a poporala si natiunala.

Dóra voiu atrage mai tare atentiunea inteligintiei din Ungaria nordica si Ardélu a supra materiilor poporale, publicandu de aceste, si dóra mi se voru tramite lucruri de interesu si din alte pàrti.

E vorb'a de a poté descoperí dieitatile pagane de adi, si a fundá, mitolog'ia poporului intru fal'a lui.

At. M. Marienescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

S A L O N U.

Conversare cu cetitóriile.

— Bon jour! dómnele si domnisiórele, cari veti fi avendu resignat'a pacientia de a aruncá o privire fugitiva a supra acestoru rënduri.

Éta-me, dupa o absentia de ani, ce-mi parù totu atâti secolu, reintratu éra-si in salonu, dara numai câte-va momente, pentru ca apoi sè-mi iau unu adio, de la dvóstre póte pentru eternitate.

Mi-pare, cà audu sonor'a vóce si simtiescu fascinatórele priviri ale spiritualeloru si gentileloru mele amice amabile de odinóra.

Aveti dreptate a ve mirá si a ve simtí surprinse prin present'ia mea aicea, de unde disparusem cu deseversire, fara de a fi avutu celu putínu cavalerismulu, ce-lu datoresece unu june bine crescutu fatia cu secsulu frumosu, de a-mi luá adio si a-lu scusá, déca nu-lu potemu justificá.

Ve aduceti póte inca aminte, cà pentru ultim'a óra mi-am petrecutu aicea câte-va momente cu dvóstre, pe candu me aflam in Viena.

Este cam multu de atuncea si déca m'asiu incercá a ve descrie acele locuri pe unde am fostu de atuncea si patianile mele, mi-ar trebui spatiulu unui intregu numeru alu „Familiei“, si m'asiu espune totu odata pericolului de a ve transpune in neplacut'a situatiune, ca sè faceti o intrebuintiare nici de cum poetica a batistei, ce o tieneti in mani, pentru de a mascá

acelu spatiu golu, tivitu cu dóue siruri de margele sculptate din alabastru, pe care mai bucurosu asiu dori sè le vedu stralucindu in urm'a unui zimbetu gratíosu, decátu in urma unei cascaturi de si nu ma putínu gratíose.

Mi-pare, cà audu pe farmecatóri'a si malitíós'a domnisiór'a Aurelia, ce me fiséza de câte-va momente cu privirile i sagetatórie, sioptindu vecinei sale melancolicei domnisióre Emilia urmatóriile cuvinte:

— Tu, Olimpio! privesce numai la dlu St. Iulianu, câtu este de palidu si câtu de sentimental a este vócea. Me prindiu, cà este inamoratu si inca nefericitu si acésta este caus'a, cà si-a uitatu de noi.

— Da, da, malitíós'a mea Sibila, am fostu si sum inamoratu si inca fórte nefericitu!

— E bine! ean sè audímu, cum se numesce aceea fintia nefericita, care avù fatalitatea sè ajunga a fi victim'a amorului dtale! Curendu, curendu! numesce-o, pentru ca sè o potemu prevení, ca sè se padiésca de timpuriu a crede in amorulu dtale infidelu.

— Oh, acelu nume adóratu, nu-lu veti aflá nici odata, dara ve voiu spuno caus'a, ce face ca amorulu meu sè fia unulu din cele mai nefericite, ce au sfásiatu vre-odata anim'a unui june de 26 ani. Ve rogu, dara a-mi acordá pentru câte-va momente impacient'a dvóstra atentiune.

Inabusítu de diferitele evenemente tragice ale anului 1871 si a diferiteloru situatiuni politice, cari

au urmatu acelu anu fatalu, me decisei a plecá la bãile de la E..... pentru ca sè me distragu si a respirá aerulu curatu si vivifiatoru alu muntiloru.

Sesonulu aceloru bãi erá in culme. Intr'una din serile luminate de luna ale lui Augustu, preamblandu-me pe una din frumósele promenade ale aceloru bãi romantice, de odata o vóce metalica si de unu timbru simpaticu, pe care nu-lu voiui uitá nici odata, me face sè tresaru si sè intrerupu firulu visárilor mele.

Ve poteti imaginá, câtu de placuta mi-fu surprinderea, candu incordandu-mi fortiele audiului si rarindu-mi pasii, facui descoperirea, cá aceea vóce esprima dulcele si armoniósele cuvinte ale limbei nóstre romanesci.

Acésta impregiurare, me incantá cu atátu mai multu, cá audiam vorbindu romanesc, intr'unu locu, unde credeam cá eu eram singurulu Romanu, ce se ratecise pe acolo.

Credu a fi de prisosu sè ve mai comunicu, cá am intreuintiatu tóte mijlócele pentru de a face cunoscenti'a acelei voci farmecatórie.

Posesórea ei erá o copila ca de vre-o 16 ani, care in sér'a aceea iesi la preambulare cu mam'a ei. Dinsele erau venite impreuna cu tatalu, respective barbatulu la acele bãi.

Erá una din cele mai de frunte familie din Romania, si adorat'a mea Olimpia, erá unica fiic'a.

Parintii mi-facura o primire fórt ospitala, cu atátu mai multu, cá lipsindu-le cunoscenti'a limbei germane, eu me oferisem cu cea mai cavalérésca prevenire de a le servi ca traductoru in afacerile curente.

Multumiam in totu momentulu provedintiei si iubitoru mei parinti, cari mi-oferisera ocaziune, de a invetiá limb'a germana, pe care aveam cause destulu de legitime de a nu o iubi, de candu cu resbelulu din 1871, dara care acuma mi-permitea a poté fi mai in tóte dílele in apropiarea scumpei si iubitei mele Olimpia.

Urmarea acestoru intrevederi si conversári fu — dara pentru ce sè vi-o mai spunu, fiindu ca din zimbetulu dvóstre potu sè me convingu, cá o ati ghicitu de multu.

Dara aceloru díle de fericire avea sè urmeze putínu dupa aceea despartírea. Olimpia si cu parintii ei iubiti plecara in Romaní'a, lasandu-me cu anim'a sangeranda si cu ochii scaldati in lacrime.

Se intielege, cá la despartírea, cu invoirea parintiloru, ni-am promis solemnulu a ni scrie celu putínu de dóue ori pe luna. Numai de dóue ori!

Cátu de crudu pentru o anima ce iubesc si care dispune de unu materialu atátu de vastu, pentru de a nu se simti nici odata in perplesitate, de a nu sci ce sè scrie!

De atunci trecura trei ani.

Corespondinti'a nóstra de si nu s'a intreruptu cu totul, dara a devenitu mai rara.

Acésta impregiurare pare, cá voiesce a probá adevérule aceloru cuvinte pe cari le-am cetitu in cartea dlui Iulius Pederzani intitulata „Femeile“, unde díce: „Amorulu pentru barbatu este numai o episóda!“ Se póte, cá dlu Pederzani are dreptu. Dara eu nu o credu, ci dícu: „Medicin'a cea mai buna si adesea cea mai radicala de a curá pe unu barbatu de amoru este — casatorí'a!“

Speru, cá cei insurati si majoritatea celoru maritate nu me voru desminti.

Dara sè revíu la nefericitulu meu amoru. Ce credeti, care este caus'a nefericirii mele? Sum iubitu. Va sè díca, nu am cauza de a me plange, cá sum refusatú séu despretiuitu.

Ea este decisa a me luá de consotiu pentru vieti'a acésta. Am deci speranti'a suridienda a unui viitoru fericé.

— E bine, ce-ti mai trebue? — apostroféza intrasant'a Sibila, cu ochii de Sirena.

— Eu nu mai pretindu nimica, asiú fi barbatulu celu mai fericitu. Dara, ve rogu, imaginati-ve nefericirea mea si me compatimiti. Crud'a si adorat'a mea Olimpia, face dependinte realizarea finala a visuriloru nóstre de fericire, de la o conditiune si acésta este: ea nu voiesce sè pasiésca la treptele altariului cu mine, pana ce nu voiui fi invetiatu perfectu a scrie si a vorbi, nu frantiozesce, nici italianesce, nici englezesce, nici rusesce, nici chinezesce, ci romanesc. Si pentru ca sè-mi dati crediementu, éta ve citezu acelu fatalu pasagiu alu si mai fataleí scrisori, in care adorat'a mea Olimpia mi-pune aceea conditiune sfasiatória de anima, motivandu-o astu-felu:

„Déca te rogu sè adoptezi stilulu si limbagiulu nostru de din cóce, este: pentru cá nu potu suferi, acelu accentu aspru, ce-lu dati voi limbei nóstre, pe care voi o traduceti mai multu din limb'a germana si ungrésca. Firesce, vóue, cari sunteti deprinsi cu aceea traductie, nu vi se pare straniu. Pentru unu omu inse, care aude mai raru aceea limb'a, credu, cá se va intemplá raru sè nu fia intristatu si incomodatú. Nu-ti poti imaginá, ce greu este stilulu transilvaneanu. Ti-pare, cá este unu extractu din germanisme si ungarisme. Si apoi, ce este mai multu, voi si candu iubiti si aveti vre-o idea fericita, o imbracati intr'unu vestimentu atátu de ciudatu si ve esprimiti cele mai nobile sentimente prin cuvinte atátu de rigide, incátu cetindu-le, ti-pare cá sufla unu ventu rece si ti-este frica sè nu capeti gutunaiú.“

— Mi-pare, cá a strenutatu cine-va. Sè-i fia de bine.

Eu inca am strenutatu fórt multu si de candu am cetitu acele renduri, mi-pare cá gutunaiulu s'a claratu pentru mine in permanentia.

E bine, amabile si gentile domnisióre, nu am eu óre cauza destulu de legitima, de a me simti nefericitu si ajunsu la suprema desperatiune? Ve rogu, spuneti-mi, consiliati-me, ce sè facu? Nu-mi respundeti nici una, nici chiar malitiós'a Sibila? Ati sfeclit'o cu tótele?

Éu din parte-mi éta, ce sum decisu a face. Mai antáiu voiui reactionalisá constitutiunea garderobei mele, voiui aplicá o lege de presiune esceptionala a supra finantieloru mele si astu-felu pregatitu voiui cuntriesá tóte librariile, mi-voiui cumperá tóte gramaticele romanesci etimologice, fonetice, si fonetico-etimologice si vice-versa, mi-voiui cumperá tóte vocabularele si lecsiónele impreuna cu acelu alu Academiei din Bucuresci, cerendu-i glosariulu ca rabatu pe de a supra, ca fuiorulu popii, me voiui aboná la tóte diariile romanesci de dincolo de Carpati, voiui decimá cartile romanesci originale si traduse din tóte librariile, si apoi me ducu la o manastire in Romania, nu pentru ca sè me calugarescu, oh, nu, ci pentru ca sè invetiú a scrie si a vorbi romanesc.

Dupa doi ani apoi voi depune esamenu de perfectiune sub presiedinti'a adoratei si crudei mele Olimpia.

Déca voi fi clasificatu cu eminentia, apoi voi fi celu mai fericitu omu din lume.

Era de voi fi reprobatu apoi me ducu sè me prepadescu cantandu cu Barbu Lautariulu eternisatu prin dlu V. Alesandri in renumit'a sa poesia :

„Dragi boeri de lume noua,
Dua buna ve dîcu voua ;
Eu me ducu me prepadescu,
Ca unu cantecu betranescu !“

Adio deci ! si la revedere intr'unu secolu mai fericitu, fiindu cà va fi mai romanescu, ca acest'a in care traimu acuma.

St. Iulianu.

Soldi de pesce.

Tóta lumea a ganditu, cà veselulu carnevalu a trecut de multu, si cà prin urmare nu mai sunt la ordinea dilei — lucrurile de risu.

Éta inse, cà 'ntr'una din dîlele trecute, dlu Tâncsics vini sè suprinda lumea, cà dieu n'a trecut inca — nebunfile.

Si éta cum ?

Dinsulu a o tînutu in Budapesta unu discursu, prin care a voitu sè dovedésca lumiei, cà limb'a magiara e cea mai vechia limba in lume, si cà tôte celelalte limbe s'au formatu din acest'a.

Dvóstre, ca ómeni cu minte, rideti, si nu credeti cà acest'a s'a potutu intemplá ; ma sunteti gata d'a aluncéa a crede, cà tóta istori'a acest'a nu e decâtu inventiunea mea. o farsa de risu, facuta pentru delectarea dvóstre.

Trebue dara sè v'o spunu din capulu locului, cà acest'a nu-i minciuna si cà in adeveru s'a intemplatu. De nu-mi credeti, cetiti foile unguresci !

Dar ceea ce-mi veti crede si mai putînu, e, cà s'au aflatu pana si chiar diuarie unguresci serióse, cari tamâieza pe marele limbistu Tâncsics pentru acest'a mare — intielectiune.

Inse ce ve mirati ?

Unu seriosu istoricu magiaru (Horvát István) a doveditu de multu, cà si mosiulu Adamu din paradisu, inca a fostu magiaru.

E bine, déca omulu celu d'antâiu in lume a fostu magiaru, urméza de sine, — cà limb'a cea mai vechia din lume inca trebue sè fia cea magiara.

Dlu Tâncsics n'a produsu dara nimica nou, ci numai a purcesu mai departe pe calea originala a sciintiei istoriografice magiare.

Sciintia istorica originala ! . . .

Asié dieu !

Si totu-si lumea dîce, cà magiarii îngâmfati ce sunt, n'au nimica originalu scientificu, si cà tóta literatur'a loru scientifica e copiata din cea nemtiésca.

E minciuna !

Déca nu in altu-ceva, dar celu pucinu in scrierea istoriei ei sunt fórte „originali.“

Dovéda Horvát, Tâncsics si — ceialalti.

*

Ca de incheiare, vi voi povesti o anecdota, din care apoi dvóstre veti poté scóte — doctrin'a.

In timpurile de demultu unu sêrbu din Banatu a avutu sè mérga la Dobritînu.

Inse elu nu sciea unguresce, si asié se temea, cà la Dobritînu nu se va poté intielege cu nimene.

Cocieriulu seu inse lu-incuragiá sè nu se téma, cà dóra totu-si se voru poté intielege óre-cum.

E bine, ei plecara, si a dóu'a dî de catra séra sosira la Dobritînu, unde trasera la cârciuma.

Cârciumariulu erá tocmai p'afara, si sêrbulu din carutia lu-salutá :

— Dobre vecora ! (Buna sér'a !)

Cârciumariulu audîndu cuventulu „vecora“, gân-di, cà sêrbulu lu-intreba de „cina“, care unguresce se chiama „vaciora“ ; deci i respunse :

— Van vacsora. (Este cina.)

Sêrbulu mirandu-se, cà fu intielesu, — continuá :

— Usobo ? (Odaia ?)

— Van szoba is. (Este si odaia.)

— Zobu ? (Ovesu.)

— Van zab is. (Este si ovesu.)

— Slanina ? (Clisa.)

— Van szalona is. (Este si clisa.)

Si asié mai departe, sêrbulu a intrebatu o multime de lucruri, cari si unguresce se chiamau asié ca sêrbesce.

Vediendu in urma sêrbulu, cà cu ungarulu se póte intielege asié de bine, esclamá :

— Éta-me-su acusi de 60 de ani, si eu nici n'am visatu, cà seiu si — unguresce.

Figaro.

C i o r o b o r u .

Mijlocu de a-si platí chiri'a. O. tîne cu chiria 2 camere de la R., chiri'a inse nu o platise, de si terminulu trecuse.

Intr'o dî R. se reprezinta la O. si i cere plat'a chiriei. Atunci O. intindiendu-i unu biletu de banca de 50 franci :

— Éta, — dîse, — celu din urma fructu alu osteneleloru mele.

— Cum, dta ai facutu acestu biletu si nu banc'a ? — dîse R. in a carui spiritu se nascuse ide'a unui câstigu neonestu, dupa ce se convinse cà biletulu nu presintá nici celu mai micu indice de falsitate.

— Da, eu, — respunse O.

R. pléca la banca spre a se convinge mai bine. Banc'a i platesce indata biletulu.

Atunci, cu o bucuria nespusa, se întórse inapoi la O., si i dîse :

— De ce nu faci bilete de câte o mie franci ?

— Pentru cà n'am proba.

Atunci R. i imanuéza unu biletu de o mie franci, recomandandu-i a face câtu se póte mai multe, si apoi a le impartí in dóue.

Dupa o septemana se întórse spre a aflá rezultatulu.

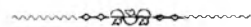
-- Biletulu dtale, — i respunse O. cu sango rece, l'am cheltuitu cu canoscutii mei.

— Si n'ai facutu altele asemenea?

— Nu pentru cà nu sciu face.

— Atunci biletulu de 50 franci?

— Erá adevveratu. Déca voi face mai multa vorba, te voiu denuntia.

CE E NOU?

** (*Balurile din Zarandu.*) Tardiú, — cà-ci suntemu siliti a reproduce aceste dupa foile unguresci, — dar totu-si amintim, cà in carnevalulu trecutú in districtulu Zarandu s'au tienutu trei baluri, tóte filantropice. Celu d'antâiu la Bala-de-Crisiu, alu doile la Brádu, si alu treile la Halmagiú. Arangiatorii au fostu dnii: Hentiu, Cadaru si Ciorba. Dintre damele, cari au fostu de fatia, se amintescu urmatóriele: Maria St. Siulutiu, Ida St. Siulutiu, Iulia Mihalovicu, Nina Mihalovicu, Maria Gligoru, sororile Balintu. Dsiórele Netti Balintu, Ida Pagu si Maria Siulutiu, cu acésta ocaziune au deschisu unu bazaru de orange, si in scurtu timpu au incassatu 47 fl. in folosulu scopului filantropicu, adeca pentru orfanii coleristi din districtu.

** (*Arderca cadavreloru.*) éta o costiume noua, care acuma forméza obiectulu desbateriloru in Austria. Intemplarile, cà de multe ori s'au ingropatu morti-paruti, au indemnatu pe unii ómeni d'a propune costiumea, déca n'ar fi mai bine a se arde cadavrele, in locu de a le ingropa. Afláma, cà si in Budapesta s'a formatu o sociotaté pentru propagarea acestei idei.

** (*Duelu pentru femei.*) Doi oficieri pensianati din Canicia-mare s'au certatu. Caus'a certei lorú fu: a caru: socia vorbesce mai multu? Si fiindu cà nu s'a potutu invoí de felu, au duelatu. — Sè li fia de bin!

** (*Dlu A. Tr. Laurianu si I. Maximu*) au presintatu de curendu Domnitoriulu Romancoi primele fascicule din dictionariulu Societátií academice romane — pana la litera H. Domnitoriulu i-a primitu afabilu, i-a asiguratú de simpathi'a sa. — Mare gracia, si — pucinu costatória!

** (*Diá'a de 15 martiu*) aniversari'a revolutiunii unguresci, s'a serbatu in mai multe locuri de catra unguiri.

** (*Noulu imperatu alu Chinei.*) Junele imperatu alu Chinei, acésta ne amintescú pe famosulu califu arabu Harun-al-Rasíd, a facutu deja pana acum de dóue ori nóptea, promenade incognito prin orasiu, spre a vedé cu ochii soi proprii cum traiesce, ce face si ce cugeta poporulu Pekingulu, pe care curtisanii lu-represinta ca celu mai fericitu, mai frumosu si mai bine guvernatu de pe pamentu. Lucrulu este atátu de contrariu cu principiile si doctrinele lui Confuciu, cu visurile lui Cau-Tau si cu tóte traditiunile Chinei, cà aru poté cine-va esitá sè crédia; si cu tóte aceste nu e numai unu „se-díce“ alu poporulu de josu, ci unu ado-

veru care a alarmatu clasele cele mai inalte. Se díce, cà ministrii si-au intrebuintiatu tóta puterea spre a-lu întórece, spunendu-i, cà ceea ce face este incompatibilu cu rangulu si demnitatea sa; dar elu nu s'a lasatu a se convinge, si a urmatu inspiratiuniloru sale.

Societati si institute.

‡ (*Atenculu Romanu.*) Dumineca, 24 fauru, in loculu conferintiei anuntiate a dlui G. Sionu, tienú dlu I. C. Bratianu o conferintia istorica: „Ochire a supra Istoriei Romaniloru in Mediulu-Evu.“

Literatura.

* (*Unu nou diuariu politicu romanescu*) va aparé din 1/13 aprile la Brasiovu. Titlulu diuariului va fi: „Orientulu Latinu“; proprietariu si editoru dlu Aron Densusianu, redactoru dlu Teofilu Francu, colaboratoru primariu dlu I. A. Lapedatu. Numerulu de proba a si esitu. Despre partea politica noi — fóia beletristica — n'avemu sè dícemu mai multu, decátu cà aceea e nationala. In partea literaria aflámu inceputulu unui studiu literariu de dlu Ar. Densusianu, in foisiera unu articulu socialu si o poesia de dlu Lapedatu. In programu se promitu producte literarie din tóte ramurile si câtu se póte mai multe si mai bune. Salutámu cu bucuria acestu diuariu; i dorimú vietia lunga spre a-si poté realisá intentiunile sublime. „Orientulu Latinu“ va aparé de dóue ori pe septemana; pretiulu pe jumetate de anu 5 fl.

* (*Esteticu.*) Dlu P. Florentinu, profesoru la liceulu din Iasi, va publicá de curendu o carte intitulata: „Estetic'a“, adeca sciintia despre frumosu si arte. Acésta carte e o compositiune originala si cea antáia la noi in specialitatea sa. De aceea, déca autorulu a resófitu a resólve bine problemelu sale, literatur'a va avé unu cástigu. Pretiulu de prenumeratiune 3 lei noi.

* (*Dlu I. Papiu*) insciintieza, cà tomulu alu doile din cuventáriele sale bisericesci va esí nu peste multu de sub tipariu. Tomulu primu se va tipari de nou.

* (*Unu nou diuariu*) a aparutu la Bucuresci. Titlulu acestuia e: „Curieriulu Financiaru.“ Redactoru: dlu M. Minovicu.

* (*La Bucuresci*) a esitu de sub tipariu si se afla de vendiare urmatóriele opere:

„Sediótore lu tíera“, de Pana Constantinescu, cursu elementaru de agricultura, importantu pentru ori-ce proprietaru ruralu prin modulu naratiunii si multiplicitatea cunoscentieloru ce impartasiesce;

„Doctorulu sateniloru“, de T. Codrescu, cuprin-diendu diferite práscrieri pentru ómeni si animalele domestice;

„Adevveratele cause ale situatiunii nóstre“, séu ceva a supra „Convorbiriloru economice“ (de dlu I. Ghica) de G. I. Dimitriu, studente.

* (*A esitu de sub tipariu.*) cationet'a dlu M. Millo, „Chiritia la Espositi'a din Viena“, se gasasce in Bucuresci la librariile A. Danielopolu si la Dd. Szöllössy et Gráve, calea Mogosióici, vis-à-vis de teatru. In curendu va esí de sub tipariu: „Apele de la Vacaresci“, comedia vodevila in 3 acte de dlu M. Millo.

T e a t r u.

✂ (*Pensiunarea actoriloru.*) Dlu I. I. Heliade Rădulescu, fiulu marelui Heliade, face in „Romanulu“ apelu pentru formarea unei case de pensiuni si ajutoție a artistiloru din Roman'ia. Spre acestu scopu, dsa propune a se dá represintatiuni teatrale la Bucuresci si prin provincia.

✂ (*Teatrulu celu mare din Bucuresci*) compan'ia dramatica represintata de M. Pascali, joi la 21 fauru 1874, representă pentru prima-óra si cu multu succesu pies'a „Revisorulu generalu“, comedia in 3 acte prelucrata dupa Gogöls si Mérimée de dnulu Petre Gradistenu; spectacolulu se incepu cu „Asié sunt femeile!“ comedia in 1 actu de la teatrulu de „Gimnase“, tradusu de C. Palama.

Industria si comerčiu.

|| (*Americani*) nu pré spesescu pentru espositiunea loru. Unu telegramu din Nou-Yorcu anuncia, cá senatulu a refusat creditulu cerutu pentru espositiunea universală ce se va tiené la Filadelfia.

Suvenirea mortiloru.

† (*Colonelulu Jarca*) unu bravu ostasiu alu Romaniei a repausatu de curendu. Dinsulu fu din acei Romani, cari nu numai in tíera au cautatu sè-si faca totu-de-una detori'a, dar cari au purtatu si in tieri straine numele de Romanu, acoperindu-lu de lauda si de onóre. In resbelulu Mexiculu s'a deosobitu atātu de multu printr'unu actu de mare vitejia, încātu complimentatu de maresialulu Bazaine pe campulu de batalia, a fostu decoratu la întorcerea sa la Paris prin chiar man'a imperatulu Napoleonu cu crucea legiunii de onóre. La ingropatiunea sa armat'a, poterea legiunii si guvernulu i-a facutu onorurile cuviinciose. —

Voci din publicu.

Oradea-mare 11 martiu 1874.

Domnule Redactoru!

Ordurile tendentiöse ale „Unui d. invetiatoriu romanu“ diecesanu, fara nume, carele in nr. 8 a. é. alu „Familiei“ pag. 96 sub rubric'a de „Voci din publicu“ a velicatu simtiulu „Oradaniloru“, pentru cá vicariulu eppescu in absent'ia Pré Santiei Sale dlu Episcopu a recomandat Invetiatoriloru fói'a de specialitate „Falusi Gazda“, — me indémna a observá in interesulu adeverulu, cumca scopulu cerculariulu vicariulu, precum aréta contectulu cerculariulu, a fostu „latírea cunoscintiei invetiatoriloru in elementele agriculturii“; si prin urmare:

a) Cerculariulu nu spirédia nimica de contrariu intereselor nostre nationale, pentru cá din fontii meniti pentru latírea cunoscintieloru, nime nu póte sè faca monopolu, cá-ci ce e bunu si folositoriu, se póte, — si e iertatu a se invetiá si de la asié numitii „straini.“

b) Cerculariulu nu prejudeca fói'e „Economulu“

de la Blasiu, pentru cá despre o parte: „inclusio unius — cum díce latinulu, — non est exclusio alterius“; éra despre alt'a: si „Economulu“ s'a fostu recomandat Invetiatoriloru diecesani inca prin cerculariulu din 6 maiu 1873. nr. 447.

c) Nu pentru aceea s'a recomandat fói'a „Falusi Gazda“ Invetiatoriloru, ca sè „spriginésca“ oi literatur'a magiara, ci ca sè aiba Dd. Invetiatori si mai multe manuale de *perfectionare propria*. Apoi sè si-o insemne bine dlu Anonimu, cá nu natiunile sunt pentru foi, ci foile sunt pentru desceptarea natiuniloru!... Si de unde scío dlu Anonimu aceea, cá fói'a de specialitate „Falusi Gazda“, nu va poté propune ce-va, ce dóra va incungiuirá atentiunea „Economulu“? Au dóra si dsa ar fi din numerulu aceloru bravi, cari mai bucurosu vreu sè nu scé ce-va, decâtu ca aceea sè-o invetie de la „straini“? Apoi poftimu!... Pe langa o asemenea dispusetiune si „nobila ambitiune“, scío cá va fi demnu spre a se registrá intre „luminatorii poporulu“!...

Pretiuulu de prenumeratiune pentru fói'a „Falusi Gazda“ e numai unu fl. 50 pe anu. Cine scío câte sute. ba dóra si mii folóse ar poté sè aduca poporulu romanu apucarea practica a unuia séu altuia dintre teoremi ce se voru desfasiurá pe paginile acestei foi magiare? Si unu fl. 60 pe anu spre acelu scopu, fire-ar óre „prapadirea paraleleloru nostre, séu a scóloru nostre“, judece lectorii neprecupati!

A. Lauranu.

✂ Prenumeratiune nóua deschidemu la „Familia“ cu incepere de la 1 aprile c. n. Pretiuulu pe apr.—dec. 7 fl. 50 cr., — pe apr.—sept. 5 fl., — pe apr.—jun. 2 fl. 60 cr. Rogámu pe amicii acestei foi a-i urcá numerulu abonantiloru.

Post'a Redactiunii.

✂ Redactorulu acestei foie róga pe toti colaborarii si corespondintii sei a-i tramite epistolele: Nagy-Léta, per Nagy Várad.

Etichet'a prandiulu. Se va publicá in decursulu postulu.

Gherla. Ghiciturele voru urmá, dar rebusulu nu e de tréba.

Halmagiu. Epistol'a cu bani a sositu, si credemu, ca de atunce ati primitu si fói'a. Déca abonamintele se facu tardiu, si expeditiunea intardia.

Amorulu pasiunatu. Nu se póte publicá, e o incercare fórté primitiva.

Painginulu. Nu a sositu la noi. Pe semne, a peritu pe posta. Tramite-lu de nou, ca se-lu vedemu.

Clusiu. Dsiórei A. B. Banii au sositu, dar tratatulu promisú de multu — nu. Ne rogámu.

Sibiú. Dnei A. T. Poesiile ni-au facutu o suprindeere placuta. —

✂ Suplementu: „Sclavulu Amoru“ „romanu de Iosifu Vulcanu, tom. II. cöva X.

Proprietariu, redactoru respunditoru si editoriu: IOSIFU VULCANU

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1874. Strad'a lui Alesandru nr. 13.

Exemplare complete mai avem din inceputulu anului trecut. 20